

MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI ZA MESEC FEBRUAR 2023. GODINE

UVOD

Monitoring medijske scene izrađuje se s ciljem kontinuiranog praćenja događaja i procesa koji utiču na stanje medijskih sloboda u Republici Srbiji. Autori monitoringa bave se: slobodom izražavanja; praćenjem implementacije postojećih propisa; usvajanjem novih propisa, ali i izmenama i dopunama aktuelnih, kako iz oblasti medija, tako i iz drugih oblasti koje na direktan ili indirektan način utiču na slobodu medija; kao i analizom SLAPP tužbi (strateških tužbi protiv učešća javnosti) usmerenih prema novinarima i medijima.

Za izradu monitoringa koriste se javno dostupni podaci, podaci dobijeni od novinara, urednika i drugih medijskih radnika, novinarskih udruženja i medijskih asocijacija, kao i državnih i nedržavnih organa.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi (februar 2023. godine) zabeleženo je više slučajeva posrednih i neposrednih pritisaka na novinare i medije, koji će u Monitoringu biti izneti u njihovom hronološkom sledu. Slučaj koji je naslovljen sa „Glas Zapadne Srbije – glasno nepoštovanje Kodeksa” ističe se kao slučaj koji još jednom podvlači važnost Kodeksa novinara Srbije, i neophodnost poštovanja istog, imajući u vidu to da je Kodeks prva stepenica ka poštovanju zakona, to jest da poštovanje Kodeksa implicira poštovanje zakona.

Izveštaj koji je načinio [Media Freedom Rapid Response](#) – mehanizam razvijen širom Evrope s ciljem da prati i reaguje na kršenje slobode medija u državama članicama Evropske unije, kao i u zemljama koje su kandidati za članstvo u EU – objavljen je u februaru mesecu. U izveštaju se navodi da novinari u Srbiji rade u „toksičnom okruženju”, koje „nastavlja da zabrinjava”. Ističe se da: „Političari i drugi mediji konstantno podstiču etiketiranje novinara kao izdajnika ili državnih neprijatelja, čime legitimišu dodatno zastrašivanje javnosti.”

Glas Zapadne Srbije – glasno nepoštovanje Kodeksa

Početak februara, na portalu Glas Zapadne Srbije, objavljen je članak u kom je o neimenovanom pojedincu iznet niz uvreda od kojih neke mogu biti tumačene i kao pretnje. Koristeći reči poput *registrovani homoseksualac* (napominje se da se lice o kom se govori *bez srama tako deklariše*), autor teksta ugrožava pravo pojedinca na seksualnu orijentaciju. Pervertirajući pravo u pogrdu, autor se usmerio na vređanje. Tekst zaključuje rečima: „Narod je davno rekao, ko se time služi, njega opština sahranjuje”. Te reči Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) ocenjuje kao direktnu pretnju, ukazujući tom prilikom na kršenja Kodeksa novinara Srbije.¹ Na kraju, i doslovno i figurativno, autor ni sebe ne želi da potpiše imenom, već to čini potpisujući redakciju – GZS.

Napominje se:

Ustav Republike Srbije zabranjuje svaku diskriminaciju, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.²

Zakonom o zabrani diskriminacije propisano je da diskriminacija i diskriminatorno postupanje označavaju svako neopravdano pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje (isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva) u odnosu na lica ili grupe kao i na članove njihovih porodica (ili lica koja su im bliska), na otvoren ili prikriven način, zasnovan, između ostalog, na seksualnoj orijentaciji, odnosno na osnovu drugih, kao i pretpostavljenih ličnih svojstava.³

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zabranjuje diskriminaciju i propisuje da se uživanje prava i sloboda propisanih u ovoj Konvenciji

¹ [NUNS: Glas Zapadne Srbije ozbiljno prekršio Kodeks novinara](#), tekst objavljen dana 4. 2. 2023. godine, na portalu NUNS-a.

² Član 21 Ustava Republike Srbije („Sl. glasnik RS”, br. 98/2006 i 115/2021)

³ Član 2. stav 1. tačka 1 Zakon o zabrani diskriminacije („Sl. Glasnik RS”, br. 22/2009 I 52/2021)

obezbeđuje bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.⁴

Zakonom o javnom informisanju i medijima (u daljem tekstu označen kao: ZJIM) propisana je zabrana govora mržnje kao podsticanje diskriminacije, mržnje ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, polu, zbog njihove seksualne opredeljenosti ili drugog ličnog svojstva, putem objavljivanja ideja, mišljenja, odnosno informacija.⁵

Kodeks novinara Srbije u odeljku koji se bavi pitanjem novinarske pažnje propisuje da je novinar obavezan da pristupa poslu sa dužnom profesionalnom pažnjom. Novinar mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji, i učiniti sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na rasi, polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalnom ili društvenom poreklu.⁶

Prema podacima objavljenim na portalu NUNS-a, u poslednjih pet godina, na konkursima za sufinansiranje medijskih projekata od javnog interesa, portal Glas Zapadne Srbije dobio je oko 270.000 eur. Sredstva su dodeljena i uprkos tome što je, prema navodima rečenog udruženja, vlasnik i urednik pomenutog portala „odavno poznat po ovakvim ispadima”.⁷ S tim u vezi, a u kontekstu slučaja o kom je ovde reč, ističe se važnost zaustavljanja prakse nepoštovanja Kodeksa novinara Srbije. Predlog koji je svoje mesto našao u Medijskog strategiji kao obavezujući kriterijum prilikom apliciranja za sredstva putem projektnog sufinansiranja navodi obavezu poštovanja Kodeksa na način da štampani i onlajn mediji koji konkurišu za javna sredstva kao obavezu imaju prihvatanje nadležnosti Saveta za štampu.

⁴ Član 14. Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni list SCG- Međunarodni ugovori“, broj 9/03, 5/05 i 7/05-ispravka, „Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br. 12/10 i 10/15)

⁵ Član 75 Zakona o javnom informisanju i medijima („Sl. glasnik RS“, br. 83/2014, 58/2015 i 12/2016 – autentično tumačenje)

⁶ Odeljak V [Kodeks novinara Srbije](#)

⁷ [NUNS: Glas Zapadne Srbije ozbiljno prekršio Kodeks novinara](#), tekst objavljen dana 4. 2. 2023. godine, na portalu NUNS-a.

Slučaj Pera Jovovića, novinara portala *Nova.rs*

Pero Jovović, novinar portala *Nova.rs*, bio je izložen ozbiljnim pretnjama upućenim preko društvene mreže Twitter. Osoba sa korisničkim nalogom @goran63030358 poručila je novinaru da mu „treba staviti pištolj na čelo i opaliti metak bez trunke savesti“. Jovović je napisao da je „ovo slučaj za tužilaštvo“, na šta je dobio odgovor korisnika koji mu je pretio da sve pripadnike LGBT populacije „treba poubijati javno“. Slučaj je prijavljen [Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, Posebnom odeljenju za borbu protiv visokotehnološkog kriminala \(Posebno tužilaštvo\)](#).

Navedene pretnje nisu prve koje je Jovović dobio. Već dve godine preti mu se: „guranjem očiju u grkljan“, „ubacivanjem kostiju njegove babe u veš-mašinu“, „pravljem palačinki od njegove lobanje“. Sve pretnje prijavljene su Posebnom tužilaštvu. Prema informacijama iznetim u medijima, nijedna od upućenih pretnji još uvek nije dobila sudski epilog, po podnetim prijavama tek se postupa.⁸

Krivični zakonik Republike Srbije (u daljem tekstu označen kao: KZ), članom 138 st. 1 i 3, propisuje da će onaj ko ugrozi sigurnost nekog lica pretnjom da će napasti na život ili telo tog lica ili njemu bliskog lica, biti kažnjen novčanom kaznom ili zatvorom u trajanju do godinu dana. Ukoliko je delo učinjeno prema predsedniku Republike, narodnom poslaniku, predsedniku Vlade, članovima Vlade, sudiji Ustavnog suda, sudiji, javnom tužiocu i zameniku javnog tužioca, advokatu, policijskom službeniku i *licu koje obavlja poslove od javnog značaja u oblasti informisanja u vezi sa poslovima koje obavlja* – kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.⁹

Imajući u vidu činjenicu da su rezultati sprovedenih stručnih analiza koje su za temu imale komparaciju postupanja nadležnih državnih institucija u slučajevima ugrožavanja sigurnosti medijskih radnika i ostalih lica čija je sigurnost posebno zaštićena članom 138 st. 3 KZ-a – zaključuje se da u slučaju ugrožavanja sigurnosti medijskih radnika reakcija mora i može biti efikasnija. Jedan od zaključaka analize „Sloboda izražavanja, drugi redovni izveštaj o zaštiti slobode izražavanja u pravosudnom sistemu Srbije pred sudom“ (za period

⁸ [Jezive pretnje novinaru Peru Jovoviću „Treba ti staviti pištolj na čelo i opaliti metak bez trunke savesti“](#), autorka Danica Đokić, tekst objavljen dana 9. 2. 2023. god. na portalu *Cenzolovka*

⁹ Član 138 st. 1 i 3 Krivičnog zakonika Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019)

od 2017. god. do 2020. godine), analize koju su sprovele Fondacija Slavko Ćuruvija i Centar za pravosudna istraživanja (CEPRIS) – jeste da je, kad je reč o slučajevima ugrožavanja sigurnosti, sudski epilog dobilo dva i po puta više slučajeva u kojima je sigurnost bila ugrožena predsedniku RS nego svim medijskim radnicima zajedno.¹⁰

Ove pretnje osudila je međunarodna i stručna javnost, tražeći hitno reagovanje nadležnih državnih organa.^{11 12}

Slučaj Nenada Živkovića, glavnog i odgovornog urednika portala *Pančevo si TI*

Igor Arsić, policijski pukovnik i bivši načelnik Policijske uprave Pančevo, podneo je privatnu krivičnu tužbu protiv Nenada Živkovića, glavnog i odgovornog urednika portala *Pančevo Si Ti*, i Ljiljane Spasić, izvršne direktorke Građanske akcije Pančevo kao osnivača portala, zbog satiričnog teksta objavljenog na portalu *Pančevo Si Ti*.

Arsić je tužbu podneo zbog povrede časti i ugleda, povrede prava na dostojanstvo ličnosti i povrede prava na privatnost. Tekst satiričnog sadržaja naslovljen je: „Pukovnik Arsić: Najbolji tip policajca je tajni policajac!“. Reč je o očigledno izmišljenom intervjuu (od deset pitanja) koji se vodi sa policijskim pukovnikom.

Odredbe ZJIM-a predviđaju da je dostojanstvo ličnosti (čast, ugled, odnosno pijetet) lica na koje se odnosi informacija pravno zaštićeno. Međutim, istim Zakonom propisano je i to da se karikaturalno, satirično, kolažno i drugo slično prikazivanje lica, ne smatra povredom dostojanstva, odnosno prava na autentičnost.¹³

Krivični zakonik Republike Srbije propisuje da se za uvredu neće kazniti učinilac ako je izlaganje dato u okviru ozbiljne kritike u naučnom, književnom ili umetničkom delu, u vršenju službene dužnosti, novinarskog poziva, političke delatnosti, u odbrani nekog prava ili zaštiti opravdanih interesa, ako se iz načina izražavanja ili iz drugih okolnosti vidi da to nije učinio u

¹⁰ [Sloboda izražavanja, drugi redovni izveštaj o zaštiti slobode izražavanja u pravosudnom sistemu Srbije pred sudom](#), autorke Nataša Stojadinović, Vida Petrović Škero, Ana Zdravković, Nataša Jovanović i Kruna Savović

¹¹ [UNS: Tužilaštvo za visokotehnoški kriminal da pokrene postupak protiv osoba koje su pretile Peru Jovoviću](#), saopštenje objavljeno 9. 2. 2023. god. na sajtu Udruženja novinara Srbije.

¹² [Reporter bez granica: Privedite onog ko preti smrću Peru Jovoviću](#), tekst objavljen 12. 2. 2023. god. na portalu *Cenzolovka*.

¹³ Član 79 ZJIM

nameri omalovažavanja.¹⁴

Podnošenje privatne krivične tužbe osudilo je Novinarsko udruženje novinara Vojvodine, rečima da „državni funkcioneri ne moraju imati smisla za humor, niti razumeti satiru, ali da su u obavezi da poštuju zakone koji im nalažu da posao obavljaju u skladu sa propisima, transparentno i u javnom interesu.”¹⁵

U rečenom saopštenju istaknuto je da nije prvi put da su Nenad Živković i Građanska akcija Pančevo izloženi tužbama, uvredama i pretnjama. U sudskom postupku koji predstoji, utvrđivaće se da li je očigledno izmišljeni intervju bio objektivno uvredljivog karaktera, te da li je bio podoban da povredi tužiočeva prava.

Slučaj Željka Matorčevića, glavnog i odgovornog urednika portala *Žig Info* i Slučaj *Žig Info*

Željko Matorčević, glavni urednik portala *Žig info*, izjavio je za sajt Udruženja novinara Srbije (UNS) da je Milana Marčetu (osobu koja se predstavlja kao prijatelj Dragoljuba Simonovića, bivšeg predsednika Opštine Grocka)¹⁶ prijavio policiji zbog pretnji koje mu je ovaj uputio ispred sudnice. Slučaj o kom je reč dogodio se neposredno nakon pretresa na kome su iznete završne reči u krivičnom postupku vođenom zbog paljenja kuće Milana Jovanovića, takođe novinara *Žig info*. Dragoljub Simonović se, kao prvooptuženi, u pomenutom postupku tereti za podstrekavanje na paljenje kuće Milana Jovanovića. Marčeta je Matorčevića vređao, pitao ga šta radi tu, a zatim mu rekao da izađe napolje jer će nastradati. To da je pretnja upućena njemu, Matorčeviću, osim Marčete, potvrdio je, prema Marčetinim rečima, i Dragoljub Simonović.

Zbog sumnje da je Matorčeviću ugrozio sigurnost,¹⁷ Marčeti je određen pritvor u

¹⁴ Krivični zakonik ("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019)

¹⁵ <https://ndnv.org/2023/02/24/opasan-pritisk-na-novinara-nenada-zivkovica-od-strane-policijskog-zvanicnika/> tekst objavljen dana 24.02.2023. godine na portalu NDNV

¹⁶ [Suđenje za paljenje kuće novinara: Tužilac tražio 24 godine zatvora za okrivljene](#), autorka Milica Ljubičić, tekst je objavljen dana 20. 2. 2023. god. na portalu *Raskrikavanje*.

¹⁷ Član 138 st. 3 KZ-a

trajanju od 48 sati. Prilikom saslušanja Marčeta je negirao izvršenje krivičnog dela koje mu je stavljeno na teret. Nakon saslušanja tužilaštvo je Prvom osnovnom sudu u Beogradu podnelo predlog da se prema osumnjičenom odredi pritvor u trajanju od 30 dana jer postoje okolnosti koje ukazuju na to da će ometati postupak uticanjem na svedoke. Prvi osnovni sud u Beogradu doneo je rešenje kojim je prema osumnjičenom odredio meru zabrane prilaženja, sastajanja i komuniciranja sa oštećenim.¹⁸

Marčeta nije samo tad vređao i pretio nekom iz redakcije *Žig info*. Prema Matorčevićevim rečima, Marčeta je redakciji pretio i preko društvene mreže Fejsbuk. Pretnje koje su mu upućene Matorčević, prema njegovim rečima, shvata vrlo ozbiljno, imajući u vidu to da je pre više od četiri godine bio pretučen na ulici, a da je glavni osumnjičeni bio povezan sa Dragoljubom Simonovićem, tada predsednikom Opštine Grocka.¹⁹ Incident se dogodio mesec dana pre paljenja kuće Milana Jovanovića. U analizi „Sloboda izražavanja, drugi redovni izveštaj o zaštiti slobode izražavanja u pravosudnom sistemu Srbije pred sudom” (za period od 2017. god. do 2020. godine),²⁰ povodom efikasnosti istrage rečeno je sledeće:

Međutim, u slučaju teških telesnih povreda gonjenje nije preduzimano za teži oblik ovog dela (stav 6, kada je učinjeno prema osobi koja obavlja posao od javnog značaja za koje je propisana kazna zatvora od jedne do osam godina), već za osnovni oblik ovog dela (za koji je propisana kazna od šest meseci do pet godina zatvora). Treba napomenuti da se slučaj odnosi na urednika lokalnog portala *Žig info* koji je prethodio paljenju kuće novinara iste redakcije Milana Jovanovića, za koje je krajem 2021. godine ukinuta prvostepena osuđujuća presuda i postupak vraćen na ponovno suđenje. Krivična prijava za teške telesne povrede protiv identifikovanog lica je odbačena, a uložen je i prigovor na postupanje tužilaštva, koji je odbijen kao neosnovan. Iako je slučaj zvanično rešen odbačajem krivične prijave u odnosu na identifikovanog osumnjičenog, predmet je ponovo formiran i nalazi se u evidenciji aktivnih predmeta tužilaštva kao KTN predmet, odnosno predmet u kojem je učinilac nepoznato lice. Kako je od izvršenja ovog teškog krivičnog dela protiv života i tela proteklo više od tri godine, a učinilac je i dalje nepoznat, može se konstatovati da u ovom slučaju istraga nije efikasna.

U zaključku analize ovog slučaja valjalo bi ukazati na važnost reakcije nadležnih državnih organa u segmentu njene brzine i temeljnosti. Takva reakcija u postupanju kada je

¹⁸ [Saopštenje Prvog osnovnog suda u Beogradu objavljeno dana 22. 2. 2023. godine.](#)

¹⁹ [Matorčević: Simonovićev prijatelj mi je ispred sudnice rekao da izađem jer ću nastradati](#), tekst je objavljen 22. 2. 2023. godine na portalu UNS-a.

²⁰ [Sloboda izražavanja, drugi redovni izveštaj o zaštiti slobode izražavanja u pravosudnom sistemu Srbije pred sudom](#), autorke Nataša Stojadinović, Vida Petrović Škero, Ana Zdravković, Nataša Jovanović i Kruna Savović

o Matorčeviću reč, da nije izostala, možda je mogla preduprediti buduće krivično delo učinjeno na štetu njegovog kolege Milana Jovanovića, svega mesec dana kasnije.

Kada je reč o tretiranju portala *Žig Info* od strane lokalne vlasti, novinari te redakcije krajem prošle godine poslali su predsedniku Opštinskog veća dopis u kojem su ga podsetili na to da Poslovnik o radu Opštinskog veća Opštine Grocka nalaže da se materijal i poziv za sednice dostavlja sredstvima javnog informisanja. Odgovor Predsednika Opštine i Predsednika Opštinskog veća Dragana Pantelića za sajt UNS-a bio je: „Po zakonu da im šaljem materijal za veće, pa ja to neću. Mogu samo da im najavim sednicu da će biti. Ja ne mogu da verujem da je naša obaveza po zakonu da im šaljem materijal”. U isto vreme novinari portala *Žig Info* tvrde da se odluka o zabrani prisustva novinara donosi čim se neko od novinara sa *Žig info* pojavi kako bi izveštavao sa sednice Veća.²¹

Zatvaranje vrata za novinare, zatvaranje na sednicama koje su za javnost otvorene, predstavlja grubo sprečavanje javnosti da bude informisana o pitanjima o kojima ima interes da bude informisana. Pretpostavka je da se ta pitanja na pomenutim sednicama razmatraju.

Poslovnik o radu Opštinskog veća Opštine Grocka propisuje da se materijal i poziv za sednicu Opštinskog veća dostavljaju se članovima Opštinskog veća, najkasnije dva dana pre održavanja sednice, a u izuzetnim slučajevima može se dostaviti i na samo sednici. Poziv i materijal za sednicu dostavljaju se načelniku Opštinske uprave, javnom pravobranilaštvu, obrađivačima materijala i sredstvima javnog informisanja.²²

U ZJIM izričito se navodi da je zabranjena neposredna i posredna diskriminacija urednika medija, novinara i drugih lica u oblasti javnog informisanja, naročito prema njihovoj političkoj opredeljenosti i uverenju ili drugom ličnom svojstvu. Takođe, istim Zakonom propisuje se da svako ima pravo da istinito, potpuno i blagovremeno bude obavešten o pitanjima od javnog značaja.²³

²¹ [UNS: Opštinsko veće Grocke da poštuje sopstveni pravilnik i šalje medijima pozive za sednice](#), tekst objavljen 1. 2. 2023. god. na portalu UNS-a.

²² Članovi 14 i 15 Poslovnika o radu Opštinskog veća Opštine Grocka

²³ Članovi 4 i 5 ZJIM

Udruženje novinara Srbije pozvalo je lokalnu vlast u Grockoj da poštuje sopstveni Poslovnik o radu i podsetilo je na to da je Opštinsko veće dužno da poštuje akte koje je samo donelo.²⁴

Pod verbalnim pritiskom visokih državnih funkcionera

Ni u februaru nisu izostali pritisci na novinare upućeni od strane samog državnog vrha. Premijerka Srbije dala je sledeću izjavu: „Lalić [Okrivljeni svedok i član klana Veljka Belivuka] je pomenuo predsednikovog sina da je on kriv za ubistvo jednog od njih, i to je sve rekao, jer je klan hteo da oslabi predsednika. Kriminalizovali su Danila i ubacili ga u kontekst klana... Imali su direktnu podršku istraživačkih medija”.²⁵

Izneta optužba za saradnju sa kriminalnom grupom istraživačke medije diskredituje, a novinarima koji u tim medijima rade ugrožava bezbednost. Kada takva (neosnovana) optužba dolazi od samog državnog vrha, ista ima dalekosežne posledice. Ističe se, iako se radi o činjenici koja je nepobitna i koja bi trebalo da je usvojena kao norma ponašanja državnih funkcionera, dovođenje medija i novinara u opasnost ne bi se smelo događati. Ne u društvu koje neguje demokratske vrednosti i veruje u njih.

Aleksandar Šapić, Gradonačelnik Beograda, uputio je novinaru BIRN-a reči: „Vi ste veliki lažovi, ići ćemo na sud pa ćemo da proverimo ko je lažov...”, i to nakon što je novinar postavio pitanje u vezi s njegovim (Šapićevim) nekretninama u Beogradu i Trstu. Naime, prema podacima do kojih je BIRN došao, postoji znatna razlika između stvarne kvadrature Šapićeve vile u Trstu i kvadrature koja je prijavljena Agenciji za sprečavanje korupcije. Kako je pitanje imovine Gradonačelnika Beograda pitanje o kom javnost ima opravdani interes da bude informisana, odgovor koji je Šapić uputio novinaru BIRN-a, a koji glasi: „Da li sam ja kršio zakon, to ćemo utvrditi kad vas budem tužio za to što ste me optužili da sam kršio zakon”,²⁶

²⁴ [UNS: Opštinsko veće Grocke da poštuje sopstveni pravilnik i šalje medijima pozive za sednice](#), tekst objavljen 1. 2. 2023. god. na portalu UNS-a.

²⁵ <https://www.danas.rs/vesti/politika/brnabic-klan-veljka-belivuka-imao-je-direktnu-podrsku-istrzivackih-medija/> tekst Bete objavljen dana 05.02.2023. godine na portalu *Danas*.

²⁶ <https://n1info.rs/vesti/sapic/> tekst objavljen dana 08.02.2023. godine na portalu n1info.rs

može se smatrati neprimerenim obraćanjem novinaru u toku obavljanja novinarskog zadatka. Takvo obraćanje medijima, naročito uzevši u obzir da se u izgled stavlja podnošenje tužbe, može se tretirati kao svojevrsni pritisak.

S tim u vezi, podseća se na sledeće odredbe članova Zakona o sprečavanju korupcije. Javni funkcioner, u roku od 30 dana od dana izbora, postavljenja ili imenovanja, podnosi Agenciji izveštaj o svojoj imovini i prihodima, imovini i prihodima supružnika ili vanbračnog partnera, kao i maloletne dece ukoliko žive u istom porodičnom domaćinstvu, prema stanju na dan izbora, postavljenja ili imenovanja. Javni funkcioner koji je po prestanku javne funkcije odmah ponovo izabran, imenovan ili postavljen, ne podnosi ponovo Izveštaj ako nema promene podataka iz prethodnog Izveštaja, ali je dužan da o tome obavesti Agenciju u roku od 30 dana od dana ponovnog izbora, postavljenja ili imenovanja. Kada je reč o vanrednom prijavljivanju imovine i prihoda, ukoliko se imovina ili prihodi javnog funkcionera bitno promene u prethodnoj godini, javni funkcioner podnosi Agenciji Izveštaj prema stanju na dan 31. decembra prethodne godine, a najkasnije do isteka roka za podnošenje godišnje poreske prijave za utvrđivanje poreza na dohodak građana. Bitna promena postoji kad su uvećani ili umanjeni imovina ili prihodi koji, prema prethodnom Izveštaju, prelaze prosečnu godišnju zaradu bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji ili kad je promenjena struktura te imovine. Takođe, u svetlu toga koliko je dugo pitanje privatne imovine javnih funkcionera tema o kojoj javnost ima opravdani interes da bude informisana – svedoči sledeće: lice kome je prestala javna funkcija dužno je da dve godine posle prestanka javne funkcije podnese Izveštaj prema stanju na dan 31. decembra prethodne godine, najkasnije do isteka roka za podnošenje godišnje poreske prijave za utvrđivanje poreza na dohodak građana, pod uslovom da su imovina i prihodi bitno promenjeni u odnosu na prethodnu godinu.²⁷

II IMPLEMENTACIJA POSTOJEĆIH PROPISA

Projektno sufinansiranje

Medijskih stručnjaci u oblasti projektnog sufinansiranja najavili su *status quo* rečima:

²⁷ Član 68 i 69 Zakona o sprečavanju korupcije ("Sl. glasnik RS", br. 35/2019, 88/2019, 11/2021 - autentično tumačenje, 94/2021 i 14/2022)

Sve po starom u Novom Pazaru i Ništa novo u Novom Pazaru.

RTV Novi Pazar godinama unazad slovi za aposlutnog rekordera u domenu projektnog sufinansiranja. I tu očito niko ništa neće i ne želi da menja. Drugim rečima, nastavljamo da živimo u paralelnoj realnosti. Sa jedne strane imamo novo ministarstvo, novog ministra, novu Radnu grupu koja ubrzano radi na izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju i medijima. Jedino je sve po starom u domenu projektnom sufinansiranju. Bez ikakve nade da će se bilo šta promeniti nabolje tokom ove godine.²⁸

Komisija za ocenu projekata u oblasti javnog informisanja u Novom Pazaru predložila je Gradskom veću da u 2023. godini iznosom od 46 miliona dinara sufinansira 19 medijskih projekata. Kao i prethodnih godina najviše sredstava trebalo bi da dobije *RTV Novi Pazar* – 36,9 miliona dinara (80% ukupno opredeljenog novca za medijske projekte). Televiziji *Sandžak* (u medijima se ta televizija dovodi u vezu sa Strankom pravde i pomirenja), namenjeno je dva miliona dinara, a *Emedia grupi* (osnivaču portala *Indeksonline*, bliskog lokalnoj vlasti) 1,4 miliona dinara. Ostali mediji i produkcijske grupe, među kojima i oni u vlasništvu zaposlenih u *RTV Novi Pazar*, dobili su od 200.000 do 750.000 dinara.²⁹

Nakon treće redovne sednice Gradskog veća saopšteno je da je za sufinansiranje medijskih projekata opredeljen iznos od 46 miliona dinara, te da će tim sredstvima Grad podržati 19 mediskih projekata, koji ispunjavaju uslove ranije raspisanog konkursa. Na toj sednici usvojeni su narativni i finansijski izveštaji medija čiji su projekti podržani u prethodnoj kalendarskoj godini.³⁰

Ni u Pirotu situacija nije mnogo drugačija. Za finansiranje medijskih sadržaja u 2023. godini Grad Pirot namenio je iznos od 35,8 miliona dinara. Nakon raspisanog konkursa polovinu tog novca dobile su, što nije bilo neočekivano, dve pirotске televizije, i to za sadržaj koji je godinama deo redovne programske šeme. Od 40 prijavljenih medija novac je dobila

²⁸ [Ništa novo u Novom Pazaru](#), autor Veran Matić, tekst je obavljen dana 23. 1. 2023. godine na portalu Javni servis.

²⁹ [Novopazarska komisija za ocenu projekata u oblasti javnog informisanja predložila da većinu novca dobije jedan medij](#), autor Nikola Kočović, tekst objavljen 1. 2. 2023. god. na portalu *Danas*.

³⁰ Grad donira 20 000 eura pomoći narodu Turske i Sirije, saopštenje objavljeno dana 7. 2. 2023. god. na zvaničnoj prezentaciji Grada Novog Pazara.

polovina. Gornja granica po projektu iznosila je 13 miliona dinara, pola miliona manje dobila je, Televizija Pirot, u vlasništvu kruševačkog biznismena Radoice Milosavljevića, bliskog vladajućoj stranci. Još jedna televizija u Milosavljevićevom vlasništvu – *TV Caribrod* – dobila je 450.000 dinara. Televizija *P Kanal* (u vlasništvu kompanije Tigar AD, kompanija koja je u većinskom vlasništvu Republike Srbije, a među akcionarima ima Poštansku štedionicu, Dunav osiguranje, RFZO, kao i Grad Pirot) dobila je 6,9 miliona dinara i dodatnih 600.000 dinara. Među medijima koji su dobili novac na konkursu nalaze se i: niški mediji *AD Sloboda Niš* (za svoj ogranak u Pirotu) i nedeljnik *Sloboda* – 3 miliona dinara; *TV Bellamie* (u vlasništvu Vidosava Radomirovića, kao i *AD Sloboda Niš*) – 2,5 miliona dinara; Televizija *Zona plus* (zvanično u vlasništvu sina člana SNS-a i Ministra unutrašnjih poslova Bratislava Gašića) – 1,1 miliona dinara i dodatnih 200.000 dinara; dva pirotska medija (njihov se sadržaj često nalazi na gradskom sajtu) *Pirotske vesti* – 2,4 miliona, i *Plus onlajn* – 2,5 miliona dinara i dodatnih 1,5 miliona dinara (za radio u vlasništvu istog vlasnika).³¹

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

Zakon o javnom informisanju i medijima

Predviđeni rok za izradu Nacrta Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju i medijima protekao je bez završenog Nacrta. Situacija se nije promenila ni 10. februara, za kad je rok za završetak izrade Nacrta bio produžen.

Tokom februara članovi Radne grupe za izmenu ZJIM-a usaglasili su se oko toga da je neophodno da mediji koji se prijavljuju na konkurs za projektno sufinansiranje prihvate nadležnost Saveta za štampu. Pored toga, članovi Radne grupe saglasili su se i oko toga da bi prijavljeni projekti trebalo da budu ocenjeni (i) prema tome u kojoj se meri mediji putem koga bi projekat trebalo da bude realizovan pridržava profesionalnih i etičkih standarda, što se dokazuje na osnovu podataka koji se pribavljaju od nadležnih tela, a koji sadrže informaciju o tome da li je rečenom mediju izrečena mera, u slučaju da se radi o elektronskom mediju, ili je donet akt samoregulatornog tela (Saveta za štampu – za online i štampane medije), kojima se

³¹ [Podeljen novac za medije u Pirotu, najviše novca za televizije bliske vlastima](#), autor J.V., tekst objavljen dana 7. 2. 2023. godine na portalu Južne vesti.

utvrđuje da je rečeni medij prekršio zakonske odredbe, odnosno standard profesionalne etike. Ukoliko je takva mera izrečena, dogovoreno je da se u obzir uzmu težina povrede i broj izrečenih mera, kao i ponašanje nakon izrečene mere (isto se dokazuje na osnovu podataka koji se pribavljaju od nadležnog regulatornog, odnosno, samoregulatornog tela).

Na održanom sastanku Radna grupa je odluku o kojoj je reč donela glasanjem, i to tako što je, od jedanaest prisutnih članova, njih osam glasalo *za*, dva *protiv*, dok je jedan bio *uzdržan*.³²

Zakon o elektronskim medijima

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi Nacrt Zakona o elektronskim medijima nije izrađen. Konačni rok za izradu Nacrta nije dat, ali treba imati u vidu da novi Zakon o elektronskim medijima mora biti usvojen do maja meseca tekuće godine, budući da će sa istekom tog meseca, a bez izrađenog zakona, Republika Srbija biti isključena iz fondova programa „Kreativna Evropa”.³³

Zakon o autorskom i srodnim pravima

U periodu od 30. januara do 19. februara održana je javna rasprava o Nacrtu Zakona o autorskom i srodnim pravima.³⁴

U Programu javne rasprave o Nacrtu Zakona stoji da će, nakon okončanja rasprave, Ministarstvo privrede analizirati sve iznete primedbe i predloge, i sačiniti izveštaj o sprovedenoj javnoj raspravi i Nacrtu Zakona, koji će u roku od 15 dana od dana okončanja javne rasprave biti objavljen na internet stranici Ministarstva privrede i na portalu „eKonsultacije”.³⁵

³² [Savet za štampu ušao u Nacrt Zakona o javnom informisanju i medijima](#), autor teksta A.N. , tekst objavljen dana 07.02.2023. godine na sajtu UNS-a.

³³ Kreativna Evropa je glavni program Evropske unije kojim se pruža finansijska podrška ustanovama i organizacijama u polju kulture kako bi čuvale, razvijale i promovisale evropsku kulturnu i jezičku raznolikost, kao i nasleđe, te unapređivale kompetitivnost i ekonomski potencijal kulturnih, a naročito audiovizuelnih delatnosti.

³⁴ [Zaključak Ministarstva privrede o sprovođenju javne rasprave o Nacrtu zakona o autorskom i srodnim pravima 05 broj: 011-670/2023 od dana 25.01.2023. godine](#)

³⁵ [Program javne rasprave o Nacrtu Zakona o autorskom i srodnim pravima](#)

IV SLAPP TUŽBE USMERENE PREMA NOVINARIMA I MEDIJIMA

U [izveštaju Media Freedom Rapid Response za 2022. godinu](#) (izveštaj je objavljen u februaru tekuće godine), među registrovanim slučajevima pritisaka na medije u Srbiji našli su se i oni koji su – kao SLAPP postupci – pogodili redakciju portala KRIK. Kao takva vrsta (SLAPP) pritiska prepoznata je presuda kojom je (delimično) usvojen tužbeni zahtev Bratislava Gašića, Ministra unutrašnjih poslova (u vreme podnošenja tužbe Gašić je bio direktora BIA), u sporu koji je vodio protiv novinara i izdavača redakcije portala KRIK. Kao vid (SLAPP) pritiska u odnosu prema redakciji portala KRIK, u izveštaju je navedena i tužba koju je Dijana Hrkalović³⁶, bivša sekretarka MUP-a, podnela protiv novinara i izdavača tog portala.³⁷

Konteksta radi, navodi se da je postupak po tužbi Bratislava Gašića trenutno u fazi odlučivanja po žalbi koju su novinari portala KRIK izjavili protiv prvostepen presude³⁸, dok je postupak po tužbi Dijane Hrkalović trenutno u fazi glavne rasprave.

Ova publikacija objavljena je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovorna Asocijacija nezavisnih elektronskih medija i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije.

³⁶ Hrkalović tužila KRIK i urednika Dojčinovića, autorka Bojana Pavlović, tekst je dana 1. 8. 2023. god. objavljen na portalu KRIK.

³⁷ [Napadi na KRIK i SLAPP tužbe u izveštaju Evropskog centra za slobodu štampe](#), autorka Milica Ljubičić, tekst je objavljen 9. 2. 2023. godine na portalu *Raskrikavanje*.

³⁸ [Detalji presude KRIK-u: privilegovani funkcioneri, autor Stevan Dojčinović](#), tekst objavljen dana 9. 11. 2022. godine na portalu KRIK